

Jiří
Stránský

fejetony

Vyšehrad

Copyright © Jiří Stránský, 2013
Copyright © MAFRA, a. s., 2013

ISBN 978-80-7429-359-7

PŘEDMLUVA

Novinářská skripta, rozmanité příručky, jakož i řůra odkazů na internetu většinou shodně charakterizují fejeton jako specifický publicistický žánr, který tvoří pendant hlavním, tedy údajně důležitým a vážným zprávám, otvírákům, komentářům. Prostě oddech, odlehčení, odpudivě banálně řečeno třešničku, případně pralinku na dortu. Snad odměnu za to, že všechnu tu velevýznamnost čtenář přelouskal, přežvýkal, přečkal.

Od doby, kdy jsem začala číst noviny, až po dnešek si počínám zcela neukázněně. Napřed družba, potom služba! Tedy přesně naopak, než se to má dělat. Ať jde o deník, týdeník, měsíčník nebo internetový server, vždycky ze všeho nejdřív zbláznu ten čokoládový bonbon. Už někdejší měsíčník pro literaturu, umění a kritiku, slavného brněnského Hosta do domu jsem začínala číst od konce, od rubriky skvostných Malých recenzí Jana Skácela. A dělám to i nadále – první je vždycky Poslední slovo v Lidovkách, stejně jako fejetonově či sloupkově laděné rubriky na marginách Respektu. Ostatně Jan Neruda prý taky začínal oběd moučником. Asi to bylo prospěšné jeho zažívání.

Fejeton, pokud je dobře napsaný, je prostě velké potěšení. Autorské – dá se v něm experimentovat se slovy, s jazykem, s myšlenkami. I čtenářské – lze se v tom gejzíru nápadů osprchovat, zbavit se každodenního bláta a prachu, otužit se a obrnit proti syčákům a hlupákům. Narovnat se. Zasmát.

„Smích je příjemnější než pláč a radost je lepší než vztek“, píše opakovaně v novinách, případně říká v rozhlase jeden z našich nejpilnějších fejetonistů, spisovatel a dlouholetý

politický vězeň komunistického režimu Jiří Stránský. Jeho fejetony shromážděné v knížce, kterou držíte v ruce, pocházejí z let 2006 až 2013. Sedm let sisyfovské práce. Řečeno s Jiřím Voskovcem – naděje, zklamání, naděje... Sedm let znamenávání toho, co autora aktuálně i dlouhodobě (navzdory extrémně pohnutým, drsným a dramatickým životním událostem) udržuje v přesvědčení, že je ještě pořád víc věcí na české scéně, které ho těší, než těch, co ho štvou. I když čas od času konstatuje, že má s tímhle postojem zase o něco větší potíže. Přesto se na své čtenáře či posluchače obrací s prosbou: „Nenechte se otrávit.“

Naději, jež ho zatím nezklamává, spatřuje Jiří Stránský v mladých lidech, hlavně ve středoškolácích, s nimiž se neúnavně a rád setkává při různých besedách ve školách, například v rámci projektu humanitární organizace Člověk v tísní nazvaného Příběhy bezpráví. Téhle projekt aspoň částečně supluje nedostatky ve vyučování novodobé československé historie, o které se děti ve škole a bohužel většinou ani doma mnoho nedozvídají. Šarmantní a působivý vypravěč, pamětník první republiky, nacistické okupace a války, únorového převratu, komunistických kriminálů, osmašedesátého roku, normalizace, Listopadu 89 říká, že žáci a studenti ani nedutají a poté, že se hodně a většinou i chytře ptají. A v tom že spočívá ta dobrá vyhlídka pro budoucnost, tvrdí ve svých fejetonech. Zároveň v jednom z nich ale upozorňuje, že „současní čeští populisté jsou nebezpečnější než banánová slupka. Nechápu, že poučena a vyučena dvěma totalitami pořád tak velká část našich bližních skáče na špek novodobým populistům“. Zkusme ale být spolu s Jiřím Stránským přesto všechno optimističtí, snad ono konkrétní, vytrvalé připomínání v duchu napsů na zpětných zrcátkách aut v Americe (předměty v zrcátku jsou blíže než se nám zdají být) přece jen zabere.

Před několika lety vysílala po určitou dobu stanice Českého rozhlasu Radiožurnál každý den ráno ve tři čtvrti na devět fejeton nějaké osobnosti. Jiří Stránský měl tuším čtvrtky nebo pátky, to už si přesně nepamatuji. Naopak velmi přesně si ale pamatuji, že jsem se snažila, aby mi jeho bezprostřední, příjemně naléhavý hlas i to, co jím sděloval, neuniklo. Bez ranní-

ho Stránského jsem z domova pokud možno neodešla. Úplně stejně jako koncem devadesátých let bez Ivana Hoffmana, jehož každodenní ranní glosy představovaly podobné osvěžení. Když jsem se ho v rámci novinářského rozhovoru vyptávala na způsob jeho práce, řekl, že se pro své ranní poznámky snaží nalézt v události, jež se stala den předtím, logiku. Nebo ukázat, že v ní logika není. Nebo říci, že věci se mají trochu jinak, než jak je politici předešlárají. Že rádio poslouchá velmi široké spektrum lidí, pravé i levé orientace, a na něm jako na autorovi poznámky je najít společného jmenovatele, jehož pomocí se můžeme na onu událost podívat všichni stejně. Pokud společný jmenovatel neexistuje, jeho povinností je říci, že na tuto událost jsou minimálně dva pohledy. A že by, při vší korektnosti, měla ta poznámka zároveň naladit, začíná den a lidé by do něj měli vstoupit s úsměvem, ne rozzlobení.

Ranní glosy Ivana Hoffmana byly mistrovské rozhlasové útvary, takové, jaké umí napsat specificky pro rádio málokdo, však také když měl jejich autor v létě prázdniny a nahrazovali ho jiní fejetonisté, nebylo to už ono.

Jiří Stránský tohle rozhlasové „ono“ umí. Sevřeně a přitom srozumitelně, přitažlivě, s nápadem. A také s něčím, co ho naučil v padesátých letech v kriminále jeho spoluvězeň spisovatel František Křelina a co ovšem platí všeobecně, nejen v rádiu. Křelina mu řekl, že kdo chce psát, musí bezpodmínečně dokázat splnit jednu podmínku. A ta podmínka zní, že v i v sebekratším textu musí být alespoň jedna malá myšlenka, ale autorova vlastní! Ne pouhé obecné oznámení!

Jiří Stránský v předkládaném souboru svých fejetonů, které v uplynulých letech psal pro Český rozhlas, pro Mladou frontu Dnes a v posledním období také pro týdeník Respekt, sleduje stejně jako citovaný Ivan Hoffman, aktuální události. Témata takzvaně velká i malá, to jest třeba české prezidentské či parlamentní volby, stejně jako podivný konec železářství v domě U zlaté lyry v ulici 28. října. Ovšem nejsem si jistá, které z těch témat je vlastně větší nebo menší? Někdy pro rozjezd fejetonu poslouží slova. Například *čekatel* nebo *zrupnost*. Dokonce zájmeno se. Někjak se to zamotává, někjak se to kazí, mělo by se udělat, mělo by se někomu poručit, mělo by se mlčet. „V tom

okamžiku mně ovšem nezbývá,“ píše Jiří Stránský, „než oznámit, že já mlčet nebudu.“

Možná se někdy opakuje, ale proč vlastně ne? Už zmíněný nápis na zpětných zrcátkách amerických aut má taky své opodstatnění. Možná někdy příliš zjednodušuje, snad v zájmu srozumitelnosti. Nikdy se ale na čtenáře či posluchače nevytahuje, nikdy je nementoruje, ale zároveň je nehledí po hlavách. A všem, politikům pak zvláště, řekne naplno, co si o jejich počínání myslí. Otevřeně, nebojácně, ostře. A vždycky je tam ta myšlencečka...

Libuše Koubská

O ukradeném státu

Tenhle fejton píšu ve velikonočním týdnu a musím se přiznat, že úzkost člověka, který před víc než dvěma tisíciletími šel vědomě na smrt jenom proto, že byl jiný než ostatní a jeho mesiášství bylo k smíchu, mě tentokrát zasahuje víc než kdy jindy. Naposledy tomu tak bylo před mnoha lety v jednom lágru. Jistěže mě taky ovlivňuje dvaadvacetiletá jistota, že komunismus za dvaadvacet let, co vládl, zkazil většinu příslušníků dvou třetin národa myšlení i přemýšlení do té míry, že už neumějí být soudní, neumějí nazývat věci pravými jmény a jsou ustrašení, když na ně někdo zadupe. Kromě toho je komunismus s velkou radostí zbavil jakéhokoliv vlastního názoru, jehož samozřejmě nebylo třeba, když přece stačilo plnit přikázané iniciativy strany a vlády. Ano, jsem starý, ale pořád ještě ne senilní a pamatuju si toho moc. A proto se dívím, že se z divení stal národní sport. Všichni hltají přepisy odposlechů a seznamy kmotrů a vyděračů, a můžou si hlavy ukrotit: jak se tohle sakra mohlo stát? Vždyť jsme jich polovinu svobodně a demokraticky zvolili a ti zvolení si místo poděkování přitáhli za svá záda ty, které už navolit nebylo třeba, to si přece už nemůžeme pamatovat! Ano, už! Proboha! Kde se ve vás, vy mí bližní, jichž se to týká, bere ta umanutá snaha si nic nepamatovat? Jak vás pořád ještě skoro polovina může tleskat prezidentovi, který vzkáže demonstracím studentů, že by – zkráceně řečeno – měli držet hubu a krok, když jejich studia platí stát. On! Univerzitní profesor, který by měl seznam akademických svobod znát nazpaměť. Jenže z toho pro svou „výjimečnost“ nic nevytěží, pohrdání občanským vzdorem je mnohem účinnější. Onehdy mi kdosi poslal Šěfovy (jak byly označeny) výroky o romské otázce a jiných jinakostech. Jako přídavek byly přiloženy výroky pánů Bátory a Semína a dalších nazdárků. A místo postscripta chvály bývalého ministra školství.

Dostal jsem e-mailem prohlášení Ukradli jste nám stát, vraťte ho zpátky. Doufám, že se k vám taky dostane. Sepsali

ho nezašpinění lidé, jichž si celých těch dvaadvacet let vážím, mnohých i mnohem déle. Divili byste se, kolik takových lidí je, a já se zase divím, že se po názorech těchto univerzitních profesorů a jejich studentů, právníků, ekonomů, filmařů, divadelníků a výtvarníků všeho stáří nepídíte. Proč? Nechcete je znát? Bojíte se jich? Snažte se je najít. Například už dobře vědí, jak nějaké ty příští volby vyčistit tak, aby se do politiky dostalo co nejmíň lumpů. Divili byste se, kolik chytrých hlav na tom pracuje. Hezké Velikonoce.

88 | Rádio Česko, 9. 4. 2012

Zkusme se drápat, aspoň trošku

Několik z vás, kteří mě posloucháte cestou autem někam, jste mi napsali, že se asi flákám, když jste mě dlouho neslyšeli. Ale neflákám se. Stihl jsem jeden zápal plic a společně s vámi veřejné bleší divadlo věcí veřejných, které přeloženy do latiny mají povědomé pojmenování Res Publicae. Chápete to? Já už ne. Připomíná mi to jedno skvělé retrooznačení: *On je sice komunista, ale jinak je to celkem slušný člověk*. Píšu tenhle fejeton v čase velikonočním i své rekonvalescence, a musím se přiznat, že se ten čas s mým časem jaksi propojil a asi proto všechno kolem sebe vnímám mnohem víc. Taky je to možná i věkem, ale o to víc si všeho vážím. I skutečnosti, že jsem schopen cosi napsat a dokonce vám to říct prostřednictvím rádia. Onehdy jsem se dostal ke statistice poslechnovosti (omlouvám se za to slovo, totožně blbé jako televizní sledovanost) a z té jsem vyčetl, že Rádio Česko nemá bůhvíjak vysoké procento. Když ale tohle procento použiju na čtenáře, kam by se na mě hrabal i Bohumil Hrabal, o Michalu Vieweghovi nemluvě. Mnohem větší procento pozornosti bych moc přál všem možným spoluautorům textu, který se jmenuje Ukradli jste nám stát, vraťte nám ho, kde je přesně a výstižně popsáno všechno, o čem bychom nejenom měli vědět, ale taky s tím něco udělat. Podílejí se na tom samí moudří a chytří lidé, kteří se

rozhodli konečně se popasovat se současnou garniturou politiků. Někdo vložil do textu moudrost či chytrost, jak s tím vším naložit, jiní svůj vysokoškolský či středoškolský elán, další zkušenost z toho, co umí, či to, čemu je naučili jejich většinou silnější a mocnější protivníci. Nevím, jestli to jde, ale nejradši bych poprosil redakci Rádia Česko, aby vám ten text odshora dolů přečetli, a vám by už během čtení bylo jasné, že tomu nejen rozumíte (na rozdíl od všech možných ptydepe politiků), ale že byste to rádi podepsali. Naštěstí však žádné podepisování není cílem, tím hlavním smyslem je podtrhnout židle, křesla i židličky všem, kteří si léta tak dobře žijí z naší hlouposti (ba i blbosti), eventuelně, ale to už jsem příliš veliký idealista, je zahnat kamsi pryč. Dřív než oni vyženou nás. A věřte mi, že kdyby aspoň trochu mohli, udělali by to s velkou radostí. Možná jsem s tím už protivný, ale do posledního dechu budu opakovat a opakovat, že pro malé dějiny naší země jednou pro vždy stačilo skočit na třpytku komunismu, a kolik to stálo životů a utrpení. Belgické království bylo i po válce ještě chvíli koloniální mocností, jíž patřilo takzvané Belgické Kongo, z jehož dolů se těžil zlomeček uranové rudy, než kolik se jí po únoru 1948 dobývalo u nás jako poplatek Velkému bratřovi za to, že nás chránil před imperialisty. Přesto v roce 1947 Belgie „trpěla“ krizí z nadbytku; po Hirošimě a Nagasaki se za uranem sápal kdekdo. A dodnes je z našeho uranu za Uralem celé jedno pohoří.

Ano, budu to opakovat a opakovat, obzvláště pokaždé, kdy nás prezident nestranně vyzývá politiky, aby spravedlivě vybrali nejlepší a nejlevnější nabídku na dostavbu Temelína, až po jeho krmení tyčemi z obohaceného uranu. Tu moskevskou, samozřejmě. O to větší mám radost, že je na světě text, který to, co se u nás politicky i ekonomicky děje, nazývá pravými jmény. Rád bych alespoň některé z vás přesvědčil, že zdaleka není pozdě přidat se k dobrým slovům a jejich činům. Přežili jsme kriminály a uranové lágry i proto, že jsme v sobě – byť někde hluboko v díře a po krk ve sračkách – nosili jistotu, že tam někde vysoko nad hlavami je maličký kousek nebe, za nímž stojí zato se vydrápat.

Zkusme se drápat, aspoň trošku.

Čím větší teplo, tím ...

Uplynulých čtrnáct dní bylo drsných, ale i krásných, včetně teplotních rekordů i co do počtu požárů. Lásky čas byl taky jak vymalovaný a – jak to tak bývá – těch, kteří ten nádherný den počasím i významem kazí, tím pádem přibýlo. Ozval se mi dávný přítel, že sem jede na svatbu syna. Setkali jsme se prvního května, kdy se dějí věci u sochy Karla Hynka Máchy. Bylo krásné počasí, všechno v květu, děvčata oblečená jen do nejnutnějšího, takže kamarád celý den prochodil a prokoukal, až se zapletl do bitky fašistů s anarchisty na Můstku a pár ran taky schytil. Večer mi díky tomu mohl říct, že u nich ve Skotsku je takové přísloví, že čím je větší teplo a čím je svět krásnější, tím větší se stávají blbci z politiků i těch, co jim naslouchají. Laskavě přítom ale dodal, že to přísloví tak zní proto, že ve Skotsku je těch teplých a voňavých dnů mnohem méně. Pochopil jsem. On se jen usmíval, ve Skotsku žije už přes čtyřicet let. Doma pak na mě z toho všeho padl smutek. Z obavy, že nám skotský nahléd a hlavně schopnost si ze sebe dělat legraci už chybí, ač jsme to uměli. A moc dobře. Stačí nahlédnout do naší literatury. Bráním se přiznat, že věci, co mě těší, ubývá, a těch, co mě štvou, přibývá čím dál víc, tohle se mému celoživotnímu optimismu přičí. Do mých úvah mi zavolal jeden z posledních muklů, s nímž jsme se kdysi dávno na lágru Bytíz bránili snahám panstva zadupat nás do země, že umřel Franta Melichar, který vloni tak spokojeně a radioaktivitě navzdory slavil devadesátku, a od kterého by se hodně lidí mělo učit, co to znamená chodit rovně. Já mu odtud z Rádia Česko vzdávám čest, jíž se mu ani za demokracie moc nedostalo. Při tom se mi vybavilo odborářské pódium před svatým Václavem, kde se vysocí odborářští papalášové těšili z transparentů i vykřikovaných hesel, a toho nejvyššího z nich jsem pak viděl v televizi, jak ve velkém detailu říká i mně, že to musí bolet.

Nechci to dramatizovat, ale – bohužel pro něho – byl ve svém třídním rozčilení velmi podoben mému vyšetřova-

teli z padesátých let, který mi pokaždé po výprasku od dvou svalovců s úsměvem oznamoval, že třídní boj musí tak dlouho bolet, dokud to nevzdáme, i kdybychom měli chcípnout.

Možná se některým z vás tahle slova nelíbí. Možná i proto, že jste viděli Zdivočelou zemi z padesátých let, která ono narůžovělé Vyprávěj usvědčuje z růžovosti. Ale některé typy lidí se bohužel objevují ve všech režimech. I demokracie je režim. I v téhle demokracii jsem našel v poště takové to klasické z novinových písmen vystříhané oznámení, že tenkrát nás měli pověsit všechny.

Taky mi někdo poslal to, čemu se říká Holešovská výzva. Čiší z ní jen a jen lež, bez jediného poctivého slova, jen a jen touha manipulovat s lidmi, dostat je do ulic. Teď jen čekám, kdy ten odborářský boss vyzve své soudruhy, aby se k výzvě přidali.

Přitom znám takovou spoustu prima lidí, kteří se nenechají otrávit politikou a jejichmi otrubami a konají věci ku prospěchu ne svému, ale ostatních.

Takže vás znovu prosím, abyste se nenechali otrávit těmi, kteří vyučují závisti. Jak kdysi řekl soudruh Lenin, závist nejlépe ze všeho zajišťuje plynulý průběh třídní nenávisti.

90 | MF Dnes, 8. 8. 2012

Rádio Česko končí

Dobry den s přáním, aby tento způsob léta už nikoho nevytopil, ani kroupami nezničil úrodu jablek. Ovšem tento způsob léta nedělá jen kotrmelce klimatické, ale i společensko-politické. Tenhle výraz rádi a s patřičným úsměškem používali za totality komunističtí šéfové a jejich novináři při srovnávání zapáchajícího společensko-politického úpadku kapitalismu s voňavým socialismem Československa.

Málem už triadvacet let od Listopadu 89 má být z ekonomických důvodů zrušena čili vypnuta rozhlasová stanice jménem Rádio Česko. Nevydělává. Naslouchá jí (prý) jen devět

tisíc posluchačů. Hned se samozřejmě vnučuje pomýšlení, jestli ty důvody nejsou spíš společensko-politické. Ale to zatím nechme stranou, nejdřív je třeba popsat, co je Rádio Česko za stanici, když ji poslouchá tak málo lidí. Vznikla před šesti lety na vlně společné s BBC, které už necítilo tak usilovnou potřebu vysílat v České republice zprávy o tom, že v téhle zemi už nevládnou komunisti, ale demokracie. I když...

Stanice měla od počátku veliký úspěch: Česká republika měla své vlastní BBC na téže úrovni jako BBC, pracovali pro ni zkušené novináři i spisovatelé sice „za hubičku“, ale novinářina to byla čistá, bez lhaní a ukecanosti, a kromě toho ještě začala s nahráváním výpovědí těch, které se komunistická moc snažila po desítky let zadupat do země. Za šest let natočili těch výpovědí přes sedm stovek. Přitom vím, že BBC je ochotna na své frekvenci nechat Rádio Česko až do roku 2024 prakticky zadarmo, jenže to má háček: na svou ochotu jaksi nemůžou vystavit potvrzení. Taky vím, že podobné zpravodajsko-publicistické kanály jen s mluveným slovem a bez jakékoliv muziky jako Rádio Česko fungují téměř ve všech zemích vyspělé Evropy, a většina z nich by mohla novinářině vyučovat. I tam samozřejmě svou soutěž s hudebními kanály prohrávají, ale například ve Velké Británii (a nejen teď v čase olympiády) jim pořád dává přednost pětina posluchačů, tedy 20 procent! Přitom s kým mluvím, ten si v autě po cestě do práce pouští Rádio Česko. Jenže udržet takový kanál při životě prý stojí dvacet milionů a nový zákon!

Proč mě to nutí myslet na násobky oněch dvaceti milionů prošustrované či ukradené s požehnáním politiků? Proč mě to nutí myslet na členy rad volených napříč politickým spektrem? Proč si musím myslet, že Rádio Česko se jim nelíbí, jelikož se chová nezávisle? Pár týdnů před volbami. A s připomínáním totality prostřednictvím Příběhů 20. století, které buší do špatného svědomí mnoha „tolik svědomitých“ politiků? Paráda, což?

Odešel generál Tomáš Sedláček

Už jsem v Rádiu Česko hodně dlouho nemluvil, takže mám radost, když i po té dlouhé době, kdy jsem dělal všechno možné, abych si to vyřídil s chorobami, se tohle rádio pořád drží a já se zase můžu ozvat. V posledních dnech se toho semlelo nějak moc, a pro mě ty dny začaly dost smutně. Chvillemi se mi dělalo i špatně, což pro můj životní optimismus vůbec není dobré. Taky to ale znamená, že musím ten problém bez sakrování pojmenovat, abych se neřadil mezi ty, kteří po hospodách pořád jen nadávají.

Před čtrnácti dny umřel Tomáš Sedláček. Pro většinu z vás jeden z posledních válečných hrdinů, slepý generál, který se pohyboval tak, že jste mu jeho slepotu těžko uvěřili. Letos v lednu mu bylo čtyřiaředesát, ale ještě přednášel důstojníkům, používal dlouhá souvětí, aniž by se zapletl, a ještě při tom byl vtipný. Pro mě byl jedním z nejbližších kamarádů, s nímž jsem byl skoro pět let zavřený v uranovém koncentráku Bytíz. Byl mým vzorem. Naučil mě radosti z odříkání, jež umí urodit ovoce čisté hlavy i neutuchající úsilí narovnávat ty, jimž z té komunistické třídní laskavosti podklesávaly nohy. Hráli jsme spolu i proti sobě košíkovou a pokaždé jsem od něho slyšel, abych se radši jen díval, protože to moc neumím, ale běda, kdybych to udělal. Byl jsem za ním v nemocnici, volali jsme si. V jeho hlase nikdy nebyla ani stopa bolesti či stížnosti na bolest. Nakonec jsme se v květnu octli na stejné jipce, a i když to se mnou bylo nahnutější než s ním, každou chvíli mi volal, abych vydržel, že jsem moc mladý, abych cokoliv vzdával. To že k vám dnes mluvím, je tedy vlastně i jeho zásluha. Jeho učení, jak se vznešeně říká. Přitom to byla jen taková maličkost – že jsme k sobě patřili. A patříme. On pro mě pojmenoval přesně a stručně, co je vlastenectví. Když jsem za ním byl naposledy, právě si vyslechl z rádia zprávy. Po chvíli řekl: *Víš, co je na té naší politice nejhorší? Že jsou zpušní a už si nepamatují, díky čemu se do té politiky dostali.*

A pak byl na Vítkově státní pohřeb, při kterém většinou hrála dechovka, kterou Tomáš nesnášel, neboť byl absolutní sluchař s citlivýma ušima, který byl ochoten vzít na milost v dechovkové podobě jenom slavnou Tipperary. A mluvil tam prezident, samozřejmě o vlastenectví. Jako že on je vlastenec jako Tomáš. A já zase musel myslet na to, co mi Tomáš řekl o zpupnosti, zvlášť když nás prezident oba (a nejen nás) nadzdvihl, jak se při návštěvě prezidenta Medvěděva přimlouval za ruský projekt pro Temelín. Tomáš mi tehdy řekl: *On si snad myslí, že když jsem válčil na Dukle a při povstání, že budu stranit Rusům proti Američanům nebo Francouzům. Jenže já mám anglickej výcvik. I v srdci.*

Tomáš skoro osm let fáral v uranovém dole, a všichni jsme dobře věděli, že v těch padesátých letech týden co týden odjížděly dlouhatánské vlaky, jimž se říkalo věrchušky až za Ural, a tam z jejich obsahu vyrůstalo smolincové neboli uranové pohoří, dlouhé mnoho kilometrů. A právě z téhle rudy, kterou jsme za laskavého zacházení strany a vlády dobývali, se v Rusku vyrábějí ony palivové tyče do reaktoru, které nám – jak na té tiskovce řekl pan prezident – dávají levněji než kdokoliv jiný. Jsou prostě hodní a nic za tu ochotu nám pomáhat vlastně nechtějí. Kromě přednosti na dostavbu Temelína. My jim ten smolinec taky dávali zadarmo. Zadarmo vlastně ne, oni nám za ten uran platili ochranou proti imperialistům.

Víte, co je zvláštní? Že ti odeesáčtí mládenci, kteří se právě teď pasou na své vyděračské moci, jsou budoucí členové oné chystané nové strany, jejíž příslušníci se budou zdravit Těpéro. Snažím se nebýt smutný, že mi umřel jeden z posledních spolumuklů i opravdivých kamarádů. Snažte se taky nebýt smutní, pořád je dost toho, co vás potěší. Jen je třeba víc se dívat kolem sebe a naslouchat správným a dobrým slovům.

OBSAH

Předmluva	7
1. O vztahu politiky ke kultuře (Český rozhlas, 3. 1. 2006)	11
2. Léčba radostí (Český rozhlas, 18. 1. 2006)	13
3. Stupnice zklamání (Český rozhlas, 15. 2. 2006)	14
4. O selekci (Český rozhlas, 2. 3. 2006)	15
5. Zákon o ztrátě svéprávnosti (Český rozhlas, 24. 3. 2006)	16
6. O slově odpuštění (Český rozhlas, 14. 4. 2006)	17
7. Ve jménu třídního boje (Český rozhlas, 28. 4. 2006)	18
8. Pat nikoliv šachový (Český rozhlas, 8. 5. 2006)	19
9. Jít volit je blaho (Český rozhlas, 19. 5. 2006)	20
10. Matná slova o živé kultuře (Český rozhlas, 26. 5. 2006)	21
11. Pohoří ze smolince (Český rozhlas, 2. 6. 2006)	22
12. Sokol přežil zdivočelou zemi (Český rozhlas, 13. 6. 2006)	23
13. O žalování (Rádio Česko, 8. 1. 2007)	24
14. To zastaralé slovo optimismus (Rádio Česko, 6. 2. 2007)	25
15. Čepičáři (Rádio Česko, 5. 3. 2007)	27
16. O potěšeních (Rádio Česko, 18. 3. 2007)	28
17. O jinakosti (Rádio Česko, 11. 4. 2007)	29
18. O paměti (Rádio Česko, 16. 4. 2007)	31
19. Jenom lásky čas? (Rádio Česko, 1. 5. 2007)	32
20. C. K. pravda (Rádio Česko, 12. 5. 2007)	34
21. Jsem odborář, kdo je víc? (Rádio Česko, 12. 6. 2007)	35

22. O zpupnosti (Rádio Česko, 12. 6. 2007)	37
23. O čekatelích (Rádio Česko, 24. 6. 2007)	38
24. O domácím násilí (Pražský deník, 24. 6. 2007)	40
26. Pozor na Rychlé šípy! (Rádio Česko, 9. 7. 2007)	41
27. O nebezpečných blbostech (Rádio Česko, 16. 7. 2007)	43
28. O kulturních penězích (Rádio Česko, 1. 9. 2007)	44
29. O bachařství (Rádio Česko, 30. 9. 2007)	46
30. O aroganci moci (Rádio Česko, 14. 10. 2007)	47
31. Masarykův řád Františku Zahradkovi (Rádio Česko, 29. 10. 2007)	49
32. Osmnáct let poté (Rádio Česko, 12. 11. 2007)	51
33. O adventu (Rádio Česko, 28. 11. 2007)	53
34. Kdo slouží kultuře (Rádio Česko, 6. 12. 2007)	54
35. Dobré slovo jako dárek (Rádio Česko, 12. 12. 2007)	56
36. Rovní jako vrtule (Rádio Česko, 8. 1. 2008)	58
37. Poučení z února 1948 (Rádio Česko, 20. 2. 2008)	60
38. Zatím to dobrý není (Rádio Česko, 4. 3. 2008)	62
39. A lidé nepokleklí (Rádio Česko, 18. 3. 2008)	63
40. Nemilosrdně kriticky na všechny strany (Rádio Česko, 4. 6. 2008)	64
41. O ženách, které ztratily mnoho času, ale ne sebe (Rádio Česko, 24. 6. 2008)	66
42. Máme se dobře. Patří nám to! (Rádio Česko, 25. 10. 2008)	68
43. Před devadesáti lety (Rádio Česko, 29. 10. 2008)	70
44. Co to je ta krize? (Rádio Česko, 7. 12. 2008)	72
45. Nejvyšší čas věnovat se záchraně (Rádio Česko, 20. 1. 2009)	74
46. Tanečky kolem zámku Štířín (Rádio Česko, 8. 2. 2009)	76
47. O novodobém populismu v demokratickém oblečku (Rádio Česko, 4. 3. 2009)	78
48. Pořád mě více věcí těší, než štve (Rádio Česko, 30. 3. 2009)	80
49. Česká krize (Rádio Česko, 20. 4. 2009)	82
50. Kašpárek je něco úplně jiného (Rádio Česko, 11. 5. 2009)	84

51. Nějak se to všechno kazí (Rádio Česko, 1. 6. 2009)	86
52. Nic, nikdové a cestáři v čase krize (Rádio Česko, 31. 8. 2009)	87
53. Všude tlustí (Rádio Česko, 21. 9. 2009)	89
54. Advent (Rádio Česko, 9. 12. 2009)	91
55. Udělení (Rádio Česko, 1. 2. 2010)	93
56. Obrana kulturností (Rádio Česko, 7. 4. 2010)	95
57. Od koho se učili komunisté (Rádio Česko, 3. 6. 2010)	97
58. Prosím jednu točenou z kohoutku (Rádio Česko, 26. 9. 2010)	99
59. Hluk nepravých slov (Rádio Česko, 11. 10. 2010)	101
60. To je ten šém (Rádio Česko, 27. 10. 2010)	103
61. Relativně vzato (Rádio Česko, 11. 11. 2010)	105
62. Slovo přesné jak gama nůž (Rádio Česko, 17. 11. 2010)	107
63. Jak se hlásíme k adventu (Rádio Česko, 27. 11. 2010)	108
64. Otrávené ovzduší (Rádio Česko, 10. 12. 2010)	110
65. Předsevzetí (MF Dnes, 27. 12. 2010)	112
66. Konec světa se blíží (Rádio Česko, 2. 1. 2011)	114
67. Potřebuju vědět, co se děje! (MF Dnes, 25. 1. 2011)	116
68. O původu vysvětlování (Rádio Česko, 30. 1. 2011)	117
69. Pod taktovkou komunistů (Rádio Česko, 21. 2. 2011) ...	119
70. To zvláštní slovo chucpe (Rádio Česko, 23. 3. 2011)	121
71. Hnutí nepotřebujících (Rádio Česko, 17. 4. 2011)	122
72. O vině a trestu (Rádio Česko, 8. 5. 2011)	124
73. O všeobecné vzdělanosti (Rádio Česko, 26. 5. 2011)	126
74. Nadhled, pohled a přehled (Rádio Česko, 29. 6. 2011)	128
75. Symptomy zničující lepry (Rádio Česko, 5. 9. 2011)	130
76. Dost bylo sprostáren (Rádio Česko, 16. 10. 2011)	131
77. Mistr Jiří Gruša (Rádio Česko, 31. 10. 2011)	133
78. O výchově k vlastenectví (MF Dnes, 16. 11. 2011)	135
79. O generaci, která ví, co chce (Rádio Česko, 22. 11. 2011)	137
80. Krásné svátky návisti (MF Dnes, 13. 12. 2011)	139
81. Ve znamení Václava Havla (MF Dnes, 28. 12. 2011)	140
82. Josef Š. (MF Dnes, 3. 1. 2012)	142

83. Když se narovnáš, přestane to (MF Dnes, 8. 2. 2012)	143
84. Lepra na Hrad nepatří (MF Dnes, 21. 2. 2012)	145
85. Kdyby (Rádio Česko, 11. 3. 2012)	146
86. Čo sa stalo... (MF Dnes, 12. 3. 2012)	148
87. O ukradeném státu (MF Dnes, 4. 4. 2012)	151
88. Zkusme se drápat, aspoň trošku (Rádio Česko, 9. 4. 2012)	152
89. Čím větší teplo, tím ... (Rádio Česko, 1. 5. 2012)	154
90. Rádio Česko končí (MF Dnes, 8. 8. 2012)	155
91. Odešel generál Tomáš Sedláček (Rádio Česko, 9. 9. 2012)	157
92. Chce to koště (MF Dnes, 1. 10. 2012)	159
93. Česká komunistická demokracie (Rádio Česko, 4. 10. 2012)	160
94. Komunismus jejich vezdejší (MF Dnes, 9. 10. 2012) ...	162
95. Pane, je mi z vás smutno (MF Dnes, 14. 11. 2012)	165
96. Konec jednoho legendárního obchodu (MF Dnes, 28. 11. 2012)	167
97. Bez tolerance (MF Dnes, 28. 12. 2012)	168
98. Uctívá oponentura Karlu Čapkovi (Respekt, 13. 1. 2013)	170
99. Ředitel ústavu (MF Dnes, 13. 1. 2013)	171
100. O hodně nepěkných kondicionálech (MF Dnes, 6. 2. 2013)	173
101. Líbí nelíbí (Respekt, 5. 2. 2013)	174
102. Klaus (MF Dnes, 28. 2. 2013)	175

Dopisy bez hranic s Milanem Lasicou

Epištola 1	181
Epištola 2	186
Epištola 3	190
Epištola 4	193
Epištola 5	197

Jiří Stránský

fejety

Obálku s použitím fotografie Dany Mojžíšové
a grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2013 jako svou 1152. publikaci
Vydání první. AA 10,44. Stran 208
Uspořádala Dana Mojžíšová
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Jitka Suchá
Vytiskla tiskárna Omikron Praha, spol. s r. o.
Doporučená cena 198 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-359-7